

Central European
Digital Media
Observatory

Dezinformační narativy na Slovensku

CEDMO Special Brief

Červen 2023

Publikováno 28. června 2023

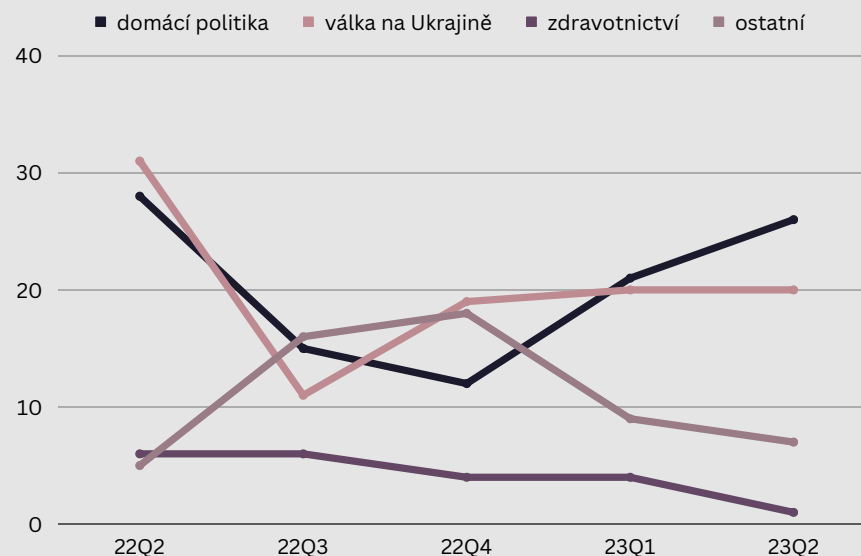
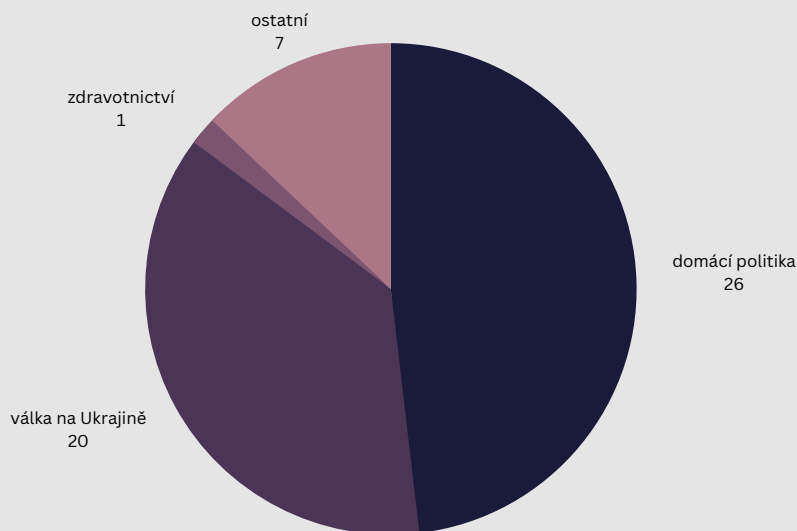
Trendy dezinformačních narativů

Hlavní trendy a dezinformační narativy na jaře 2023

Ve druhém čtvrtletí 2023 bylo ve slovenském online prostoru stále významně zastoupené téma války na Ukrajině, zejména v souvislosti s výbuchem muničního skladu, který byl zneužit pro šíření smyšlených zpráv o úniku radiace do ovzduší. Turbulentní politická situace nicméně přispěla i k vyššímu počtu fact-checkových článků týkajících se domácí politiky. Fact-checkingové organizace v CEDMO v tomto čtvrtletí publikovaly celkem 54 fact-checků ve slovenštině, z nichž 20 se týkalo situace na Ukrajině nebo domácího dění souvisejícího s Ukrajinou. Dokonce 26 textů se zaměřovalo na domácí politiku Slovenska a v jediném článku se fact-checkeři věnovali tématu zdravotnictví.

Zastoupení témat ve fact-checkových textech

duben – červen 2023

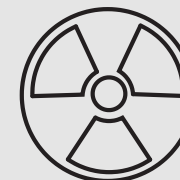

Pozn.: Některé fact-checky se týkají více témat zároveň.

Hlavní narativy na Slovensku

Únik radiace po výbuchu muničního skladu na Ukrajině

V průběhu května i června ve slovenském online prostoru rezonovaly zprávy o tom, že po výbuchu muničního skladu v ukrajinském městě Chmelnyckyj došlo k úniku radiace do ovzduší. Radiace se měla podle falešných zpráv rozšířit nejen na Slovensko, ale také do Polska, kde byly naměřeny zvýšené hodnoty radiace. Ve skutečnosti však k žádnému úniku nedošlo. Polské, slovenské i ukrajinské orgány i Mezinárodní agentura pro atomovou energii uvedly, že naměřené úrovně radiace jsou běžné pro dané roční období a radiační situace v Evropě je normální. Smyšlenou zprávu šířili mj. ruské velvyslanectví i někteří slovenští politici.

„Rusko na Ukrajině vítězí a většina ruských ozbrojených sil je neporušená. Oznamoval to generál Christopher Cavoli, šéf společného evropského a afrického velení USA,“ oznamovaly facebookové příspěvky v průběhu května 2023. V příloženém videu nicméně americký generál mluvil o zvýšených ruských aktivitách v Atlantském oceánu, ne o bojích na Ukrajině. Ve svém projevu před výborem amerického Kongresu naopak mluvil o úspěchu ukrajinské armády v boji proti ruské invazi.

Vývoj války na Ukrajině

Čínský mírový plán

Poslanec Milan Uhrík v diskuzi v pořadu V politice poukazoval na čínský „mírový plán“ pro Ukrajinu, který podle něj může sloužit k uzavření míru mezi Ruskem a Ukrajinou. Čína ale v dokumentu nazvaném „Čínské stanovisko k politickému urovnání ukrajinské krize“ kromě apelu na obnovení dialogu mezi oběma stranami žádné konkrétní kroky nepředstavuje. Návrh navíc nepožaduje stáhnutí ruských vojsk z napadených území.

Hlavní narativy na Slovensku

Politika

Mazurek o digitálním euru

Poslanec Národní rady Slovenska Milan Mazurek ve svém facebookovém příspěvku varoval před návrhem tzv. digitálního eura. Zmiňoval, že unijní elity chtějí pomocí projektu digitální měny, která je údajně již v realizační fázi, „kontrolovat čo jeme, kedy to jeme, ako bývame, kam cestujeme, aké máme auto atď.“. K tomu dodal: „Ak budeme neposlušni ich nariadeniam, tak nám naše peniaze jednoducho vezmú, resp. vypnú!“ Jak uvádí [Infosecurity.sk](#), o digitálním euru se na unijní úrovni stále debatuje a aktuálně není jasné, jak bude případná finální podoba digitální měny vypadat.

Fico o Čaputové

Robert Fico v televizní debatě uvedl, že prezidentku Čaputovou nikdy nenazval americkou agentkou. Jak ale ve svém článku dokládá [Demagog.sk](#), Fico se tak o prezidentce vyjadřoval opakovaně. V červnu 2022 například na tiskové konferenci zmínil, že „Pani prezidentka je americká agentka a môže ma zažalovať, koľko chce. Nič iné nerobí len plní pokyny a presadzuje cudzie záujmy na území Slovenskej republiky.“ Obdobné tvrzení Ficova stranického kolegy Ľuboše Blahy na adresu prezidentky řešily slovenské soudy, podle nichž „ani v politike nie je sloboda prejavu bezbrehá a nie je možné ňou prikrývať hrubé lži a urážky“.

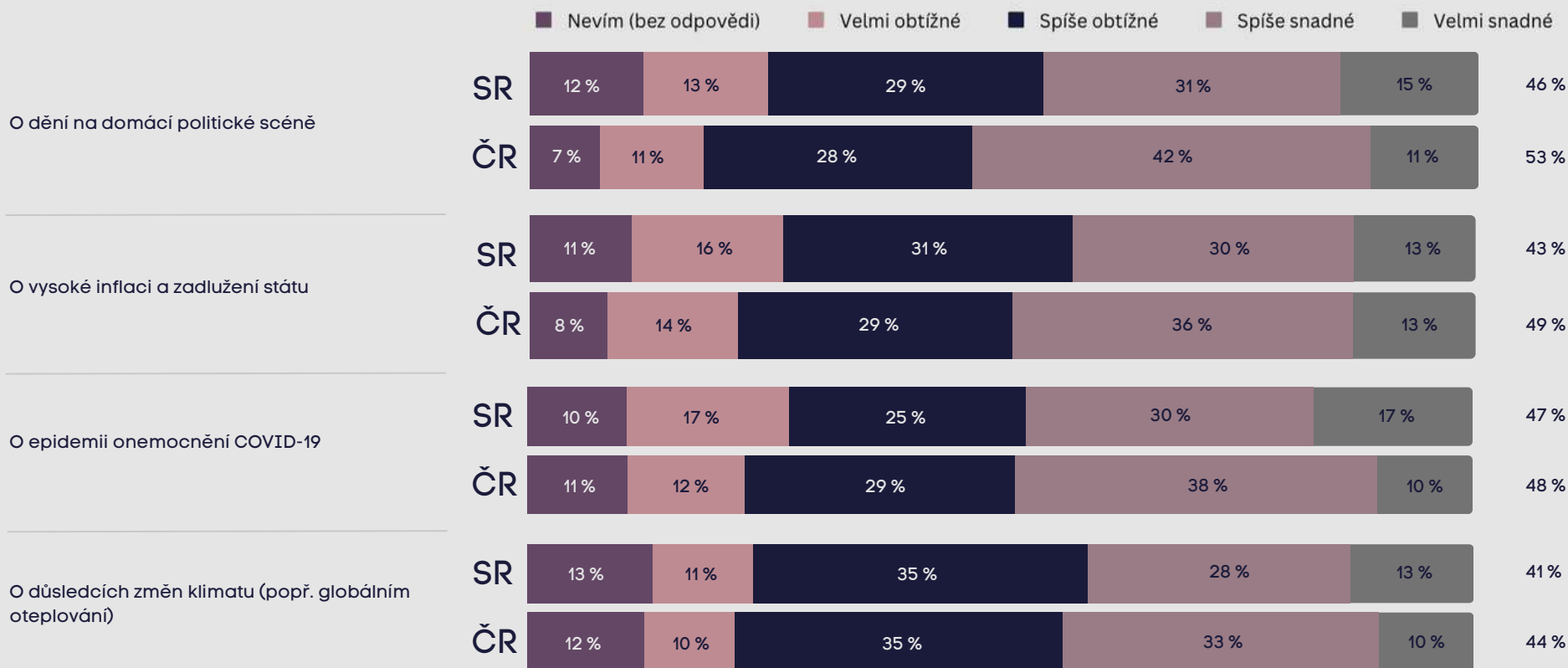
Reakce na rozsudek ve věci vraždy Jána Kuciaka

Specializovaný soud v Pezinku osvobodil Mariana Kočnera ve věci objednávky vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírové. Jak popisuje [Infosecurity.sk](#), na rozhodnutí soudu hned reagovali někteří politici ze strany SMER, podle nichž byl dosavadní proces politicky zneužit. Rober Fico a jeho kolegové se ke kauze vyjadřují dlouhodobě a snaží se vyšetřování zpochybnit, nicméně to dělají bez jakýchkoliv důkazů.

Míra určení pravdivosti informací

Výzkum, který byl paralelně realizován v České republice a na Slovensku, mapoval míru určení pravdivosti informací a postoje vůči vybraným zemím a mezinárodním institucím.

Otázka: Když se k Vám dostanou zprávy/informace o následujících tématech, jak obtížné je pro Vás určit, jak pravdivé podle Vás jsou?

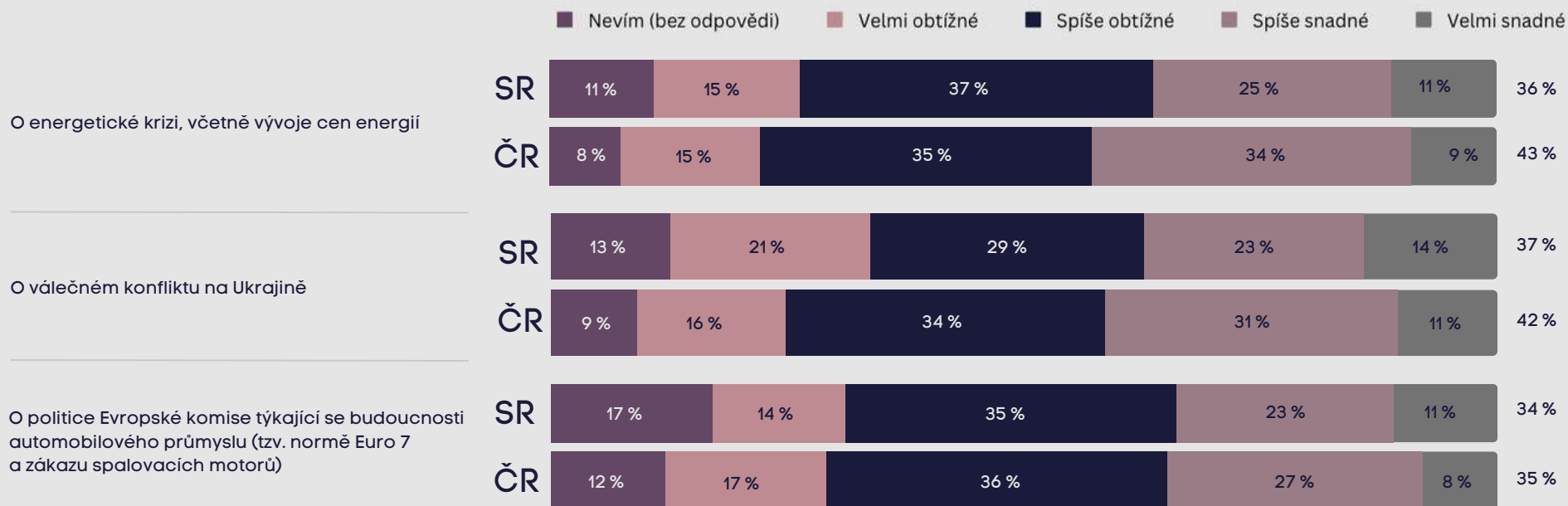
Báze: ČR n=1047; SR n=1004

Míra určení pravdivosti informací

Češi i Slováci obdobně uvádějí, že nejsnazší pro ně je určit pravdivost informací týkajících se vysoké inflace a zadluženosti státu a epidemie onemocnění covid-19. Oproti Slovákům uvádějí Češi častěji také dění na domácí politické scéně.

Pro Čechy i Slováky je nejobtížnější určit pravdivost informací týkajících se energetické krize, válečného konfliktu na Ukrajině a politiky Evropské komise o budoucnosti automobilového průmyslu.

Otázka: Když se k Vám dostanou zprávy/informace o následujících tématech, jak obtížné je pro Vás určit, jak pravdivé podle Vás jsou?

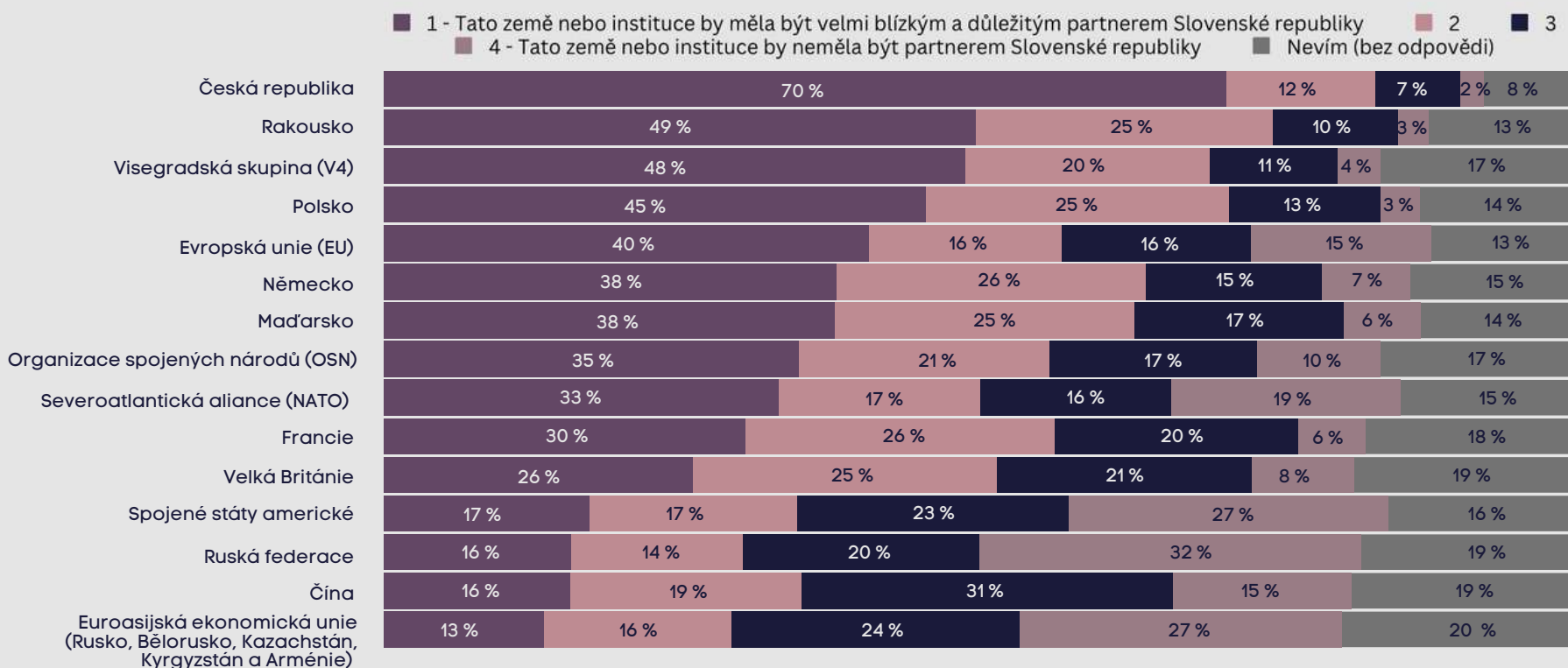
Báze: ČR n=1047; SR n=1004

Nejbližší partneři Slovenské republiky

Obyvatelé SR označují za země a instituce, které by měly být velmi blízkým a důležitým partnerem Slovenské republiky, především Českou republiku, podobně jako Češi označovali Slovenskou republiku. Bezmála polovina populace pak považuje Rakousko nebo Visegrádskou skupinu za velmi blízkého a důležitého partnera. Polsko zvolilo 45 % a Maďarsko by jako blízkého partnera uvítalo 38 %. Naopak téměř třetina občanů SR uvádí, že zemí nebo mezinárodní institucí, která by jim neměla být partnerem, je právě Ruská federace.

K odmítaným partnerům patřily také Euroasijská ekonomická unie (27 %), Spojené státy americké (27 %) nebo například Severoatlantická aliance (19 %).

Otázka: Do jaké míry by následující země a mezinárodní instituce podle Vás měly být nejbližším partnerem Slovenské republiky?

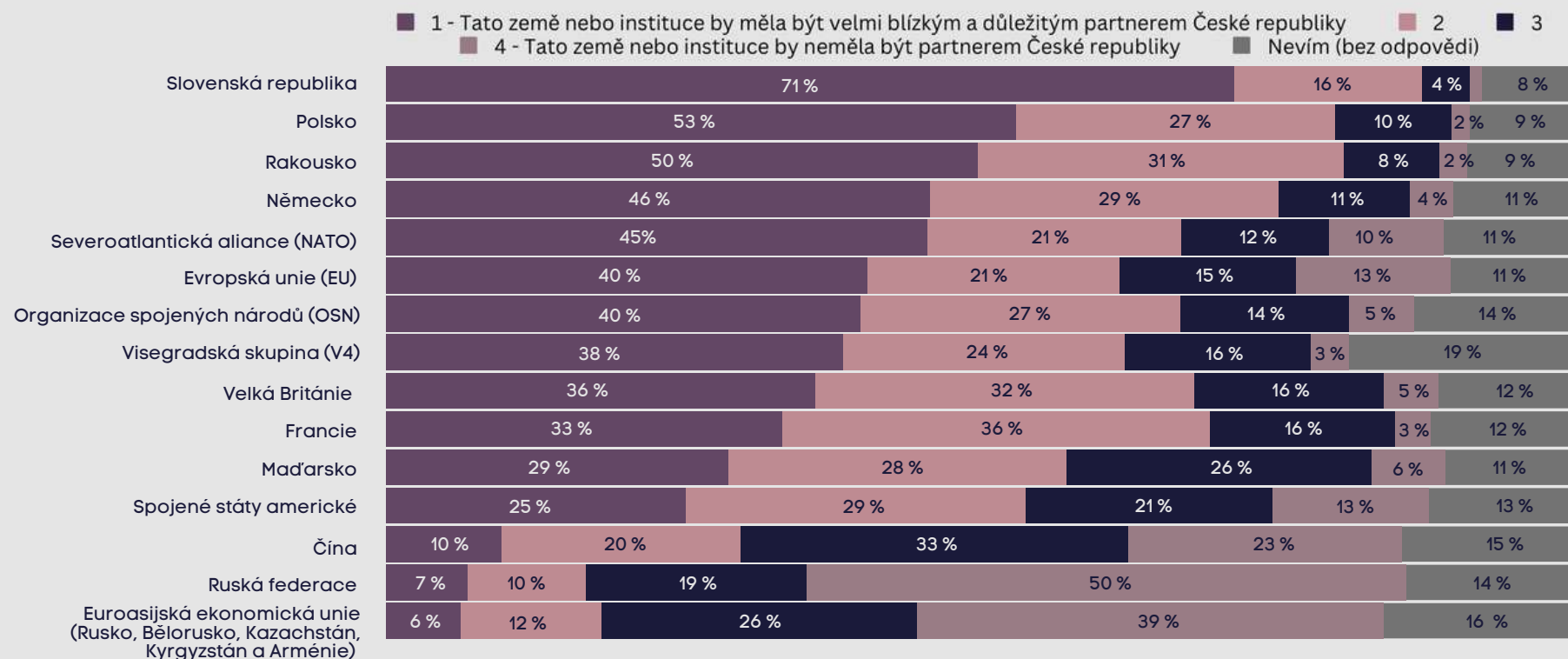
Báze: SR n=1004

Nejbližší partneři České republiky

Podle populace ČR by měly být nejbližšími partnery České republiky především sousední země následované Severoatlantickou aliancí (NATO) a Evropskou unií.

Za zemi, která by naopak neměla být partnerem České republiky, označuje polovina populace Ruskou federaci. Mezi odmítanými státy a mezinárodními institucemi se umístily i Euroasijská ekonomická unie (39 %) a Čína (23 %).

Otázka: Do jaké míry by následující země a mezinárodní instituce podle Vás měly být nejbližším partnerem České republiky?

Báze: ČR n=1047

Metodika výzkumu

Velikost vzorku	1004 respondentů v SR, 1047 respondentů v ČR
Termín dotazování	16. 5. – 16. 6. 2023
Metoda sběru dat	dotazování metodou CASI pomocí online panelů Populace.cz a Populacia.sk
Reprezentativita	kvótní výběr (kvóty na pohlaví, vzdělání, kraje, VMB, věk, ekonomický status) výzkum je reprezentativní pro obecnou populaci od 18 let
Realizátor a zadavatel	výzkum realizuje společnost Ipsos (člen SAVA a SIMAR) exkluzivně pro Univerzitu Karlovu – CEDMO

Tato publikace shrnuje práci vybraných fact-checkingových organizací v rámci CEDMO (AFP, Demagog.sk a Infosecurity.sk) do června 2023.

Odkazy na veškeré fact-checkové výstupy použité v této publikaci naleznete ZDE.

Za obsah fact-checkingové části publikace je zodpovědný Demagog.cz, kontaktní osoba: Petr Gongala, e-mail: petr.gongala@demagog.cz.

Za obsah výzkumné části publikace je zodpovědná Univerzita Karlova, kontaktní osoba: Václav Moravec, e-mail: vaclav.moravec@fsv.cuni.cz

Kontaktní osoba CEDMO: Anja Grabovac, e-mail: anja.grabovac@fsv.cuni.cz

UNIVERZITA
KARLOVA

KINIT

Publikace vznikla s podporou